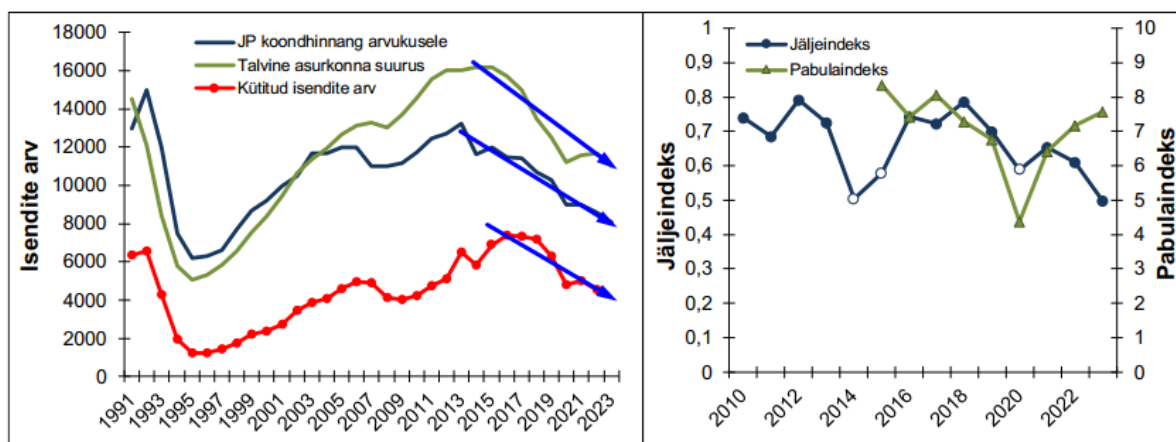

PÕDER (*Alces alces*)

ÜS = 😊   A = →/↓   K = →/↓

KAUR seirearuande hinnang oli 2022:

Põdra asurkonna suurus oli 2022. aasta alguses vahemikus 11 000 – 12 500 isendit. Võrreldes eelmise aastaga on põdra arvukus püsinud enam-vähem samal tasemel

KAUR kütmissoovitus 2022 oli :

Põdra üldarvukuse hoidmiseks 2022. aasta alguse tasemel tuleks 2022. aasta jahihooajal küttida. Eestis kokku ligi 4800 põtra. Arvukuse mõõdukaks langetamiseks 10 500 isendi tasemele võib põtrade küttimehmahtu tõsta kuni 5400 isendini.

EJS Kokkuvõtte 2022: Jahipiirkonnad küttisid 4551is ja lisaks hukkus liikluses 187 is. Seirearuandes 2023 nii jahimeeste kui ka KAUR hinnang arvukuse alampiir langes samas suuruses(500 is) .Viimasel 4 aastal on keskmiselt hukkunud 192 põtra liikluses. Jahipiirkonnad küttisid alla soovituse aga vaatamata sellele langust ära hoida ei olnud võimalik.

KAUR hinnang „Seirearuanne 2023“ :

Põdra asurkonna suurus oli 2023. aasta alguses vahemikus 10 500 – 11 500 isendit. Võrreldes eelmise aastaga on põdra üldarvukus veidi langenud.

EJS arvutused näitavad , et alampiir langenud 500 is ,samal tasemel jahimeeste langusega ja KAUR hinnanguga. Ülempiir aga langenud 1000 is võrra.

Põdra juures on peaks jahimeeste mureks olema see, et ei korduks ajalooline eksimus 1992 . Kus jahimehed arvasid on arvukus on väiksem ja teadlased rohkem, samas suhtes, mis täna ja tulemuseks oli väga järsk arvukuse ja küttime kukkumine 2 aastaga (arvukus langes 7450 is) ja küttime kukkus alla 1968 is (1994.a.) .

EJS arvates on see hooaeg otsustav. Kes kütib üle kohaliku piirkonna juurdekasvu see kukub selle oksaga mida saab ja kes piirdub kütimisega juurdekasvu piires (nii palju kui vasikaid) see säilitab selle arvukuse mis veel on. Selleks aga peame teadma oma piirkonna vasikate arvu.

KAUR-Asurkonna sooline struktuur on püsinud stabiilne. Asurkonna juurdekasvu iseloomustav vasikate osakaal sügisestes vaatlustes oli 2022. aastal viimase 20 aasta madalaim

EJS-Jahimeeste poolt kurdetakse vasikate vähesust ja üksikute lehmade rohkust. Lisaks on viimased 3 aastat olnud kevadist põuda, kuivusest tingituna toidupaas kesine ja viimased 2 aasta talv olnud lumerohke ja raske, nii ei saa lehmad oma min. kaalu kätte, et tiinestuda. Mullikate tiinestumine lükkub 1 aasta edasi jne.

Karu arvukuse tõus veelgi 96 pesakonda (2022 seisuga) ja tegelik arvukus juba 1100 is. Need vasikad mis sündisid eelmise aasta näitajate võrra rohkem, need läksid ilmselt karude nälja leevendamiseks kevadel.

KAUR hinnang „Seirearuanne 2023“ :

2022. aasta jahihooajal kütitud põdralehmade viljakusnäitajad olid vastupidiselt aasta varasemale viimase 15 aasta ühed kõrgeimad. Seetõttu võib eeldada, et 2023. aasta oli eelnevate

aastatega võrreldes kõrgem ka ühe põdralehma kohta asurkonda lisandunud vasikate arv.

Kuna

karu ja hundi arvukus on aastakümnete kõrgeimal tasemel, võib vasikate osakaal sügisises asurkonnas jääda siiski võrreldes 4-5 aasta taguse ajaga märksa tagasihoidlikumaks.

EJS tuletab meelde, et need viljakusnäitajad on võetud juba kütitud lehmadel kellelt sellel hooajal lisa loota pole. Millised oleks olnud nende lehmade proovid, mida ei viidud, kahjuks teada ei saa. Küll aga saame selgust nende lehmade osas, kes talvitusid, kas ja kuidas järglaste arv on suurenenud või vähenenud.

Kui võtta aluseks jahimeeste arvamushinnang arvukusele siis sünnib juurde ja jääb alles 3000 vasikat ja KAUR arvukuse hinnangu juures 3 500-4000 vasikat. Kui võtame aluseks jahimeeste kütmissoovi 4123 is ja KAUR min. soovitus 4210 is, siis arvukus langeb veelgi. Mis tähendab, et peame tagasi tõmbama mitte üle 3500 küttime, kui KAUR hinnang õige.

EJS- Jahindusnõukogude ja KAUR soovitustes on viidatud, et üheks põhiliseks argumendiks, miks saaks sundida rohkem küttime on kahjustuste olemasolu ja selle suurus.

KAUR hinnang „Seirearuanne 2023“ :

Värskeid põdrakahjustusi esines seiratud männinoorendikes ja keskealistes 30-60-aastastes kuusikutes eelmise aastaga võrreldes ligi 11% võrra vähem.

Ka EJS peab oluliseks soovitus KAUR-i poolt mida peame kasutama:

Põdra küttime mahtu, võrreldes eelmise jahihooajaga, soovime suurendada üksnes kõrge põdra asustustiheduse ja/või sagedaste ja kõrgete põdrakahjustustega piirkondades. Madalama asustustihedusega piirkondades, kus olulised kahjustused puuduvad ja eelneval jahihooajal on esinenud suuri raskuseid jahindusnõukogude poolt määratud miinimumkvootide täitmisega, soovime küttime mahte langetada.

Näitajaid on selleks piisavalt . Neist kriitilisem , et 2022 hooajal ei täitnud 118 seltsi (328-st)kehtestatud limiite . Järvamaa küttimiskohustust ei olnud aga 10 piirkonda ei täitnud ka ise enda soovitud küsitud limiite ehk pidasid ainuõigeiks vähem küttida, et säilitada arvukust.

KAUR hinnang „Seirearuanne 2023“ ,kus on pabulaindeks kõrge ja kus magdal:

Võrreldes 2022. aasta loenduste tulemusega kasvas 2023. aastal põdra pabulaindeks 21-l seirealal (tõus üle 10%), langes 18-l seirealal (langus üle 10%) ja püsis enam-vähem samal tasemel 8-l seirealal. Seirealade lõikes oli jätkuvalt kõrgeim talvine põdra asustustihedus Viljandimaal Sudiste-Veisjärve seirealal ning keskmisest ligi kaks korda kõrgem ka Matsalu-Lihula-Vatla, Lõõla-Vahastu, Kabala-Imavere ja Valjala-Tagavere-Laimjala seirealadel.

Äärmiselt madala põdra asustustiheduse poolest torkab juba mitmendat aastat silma Lääne-Virumaal asuv Väike-Maarja-Viru-Jaagupi seireala, mille ümbruses paiknevatest jahipiirkondadest kogunenud seireinfo tervikuna osutab väga madalale põdra arvukusele. Oluliste põdrakahjustuste puudumisel eeloleval hooajal tasuks selle seireala ümbruses olevatel jahipiirkondadel lasta põdraasurkonnal taastuda ja põtrade küttimisest loobuda.

2023. aasta kevadel loendati seirealadel iga läbitud 1 km loendusmarsruudi kohta keskmiselt 7,6 põdra pabulahunnikut, 2022. aasta kevadel 7,2. Vaadeldes eraldi Mandri-Eesti ja saartel asuvate seirealade tulemusi, on näha, et Mandri-Eesti seirealade keskmine on ligilähedaselt sama mis 2022 aastal.

Saaremaal paiknevatel seirealadel on põdra pabulaindeks oluliselt kerkinud, Hiiumaal aga langenud. Saaremaa seirealadel toimunud pabulaindeksi järsu tõusu põhjal ei tasuks aga sugugi järeldada, et saarel on põdra arvukus laiemalt oluliselt kasvanud, sest paljuski võib isegi konkreetsete seirealade kõrgem tulemus olla tingitud 2023. aasta talveolude positiivsest mõjust hirvlaste pabulate püsivusele ning oluliselt paranenud pabulaloenduste kvaliteedist (vahetunud loendajad ja loenduste aegsam läbiviimine).

EJS soovitus saartele võttes aluseks „Seirearuandes 2023“ infot ja eelneva aastate küttimiskäitumist

Iga pabulaloenduse seireala puudutab 3-4 jahipiirkonda ja seega survestada saaks max.15-20 jahipiirkonda, kus indeks on üle KAUR hinnangu kohaselt kõrgeim. Piirkonnad seirearuandes ära toodud ja milliseid jahipiirkondi need puudutavad , tuleks jahindusnõukogude liikmetel täpsustada.

Kui vaatame lähemalt pabulaindeksit , siis näeme, et Hiiumaa indeks 3,2 on langenud alla Eesti keskmise 2,37 korda. Ja Hiidlased peaks oma fookuse suunama pigem metsseale ja hirvele ning põdra küttimine tuleks tagasi tõmmata oluliselt rohkem kui jahimehed soovisid (71 is)ja KAUR soovitas (70-80 is.) Kui soovite ka tulevikus jahti pidada , siis peaks vahemik olema 50-60 is .

Ka Saaremaa jahiseltsid peaksin põtra veelgi tagasi tõmbama. Jahimeeste endi soov (187is) langes 16 % , mis näitab ka jahiseltside tunnetust ,et olukord on läinud halvemaks . Metsakahjustused on Saaremaal väga väikesed ja olnud juba aastaid sellised . Viimase aasta männi kahjustuse esinemine on tingitud eelmisest erilisest paksu lumega talvest Saaremaal ja loomadel oli kevadel olukord raske ja kurnav. Tekkis lisavajadus kvaliteetsema toidu järele.

Seega tuleb leida põdraga konsensus ,et põdra küttemislimiit jääks max. jahimeeste soovi tasemele aga pigem 170-187. Saare jahimeeste küttemiskohustused metskitse, metssea ja hirve osas on niigi suured ,et siin kehtiks õpetaja Lauri soovitus ,et kui kõike ei jõua ,tee pool.“

KAUR hinnang „Seirearuanne 2023“ :

Tuletades pabulaindeksist põdra asustustiheduse seirealadel, saame pärast küttemise mõjude arvesse võtmist keskmiseks talviseks asustustiheduseks seirealadel ~5,9 isendit 1000 ha kohta. 2022. aasta loenduse tulemused andsid sama arvutuskäigu alusel seirealade keskmiseks asustustiheduseks ~5,5 isendit 1000 ha kohta. Sealjuures mandril asuva 40 seireala keskmiseks põdra asustustiheduseks saab pabulaindeksi põhjal mõlemal aastal ligilähedaselt sarnase tulemuse (5,9).

Põdra suhteline asustustihedus ja selle muutused seirealadel aastatel 2015 - 2023 tehtud pabulaloenduste andmetel. Pabulaindeks – pabulahunnikute arv 1 km loendus-marsruudi kohta. *Results of moose pellet group counts in monitoring areas situated all over Estonia.*

Seireala nr <i>No of monitoring area</i>	Maakond <i>County</i>	Seireala asupaik <i>Location of monitoring area</i>	Pabulaindeks <i>No of pellet groups per 1 km</i>								Muutus vr 2022 <i>Change (%)</i>	Indeksite vahe (2023-2022) <i>Difference (2023-2022)</i>	
			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022			2023
1-40	Mandri-Eesti		9,0	7,9	8,4	7,6	7,0	4,6	6,6	7,5	7,6	2,4	0,2
41-43	Hiiumaa		3,2	3,5	4,0	3,2	3,4	1,8	3,3	4,3	3,2	-25,6	-1,1
44-47	Saaremaa		4,8	5,5	7,4	7,4	7,0	3,8	7,4	6,4	10,2	59,3	3,8
	Eesti	Seirealade andmed kokku <i>All areas included</i>	8,3	7,4	8,1	7,3	6,8	4,4	6,4	7,2	7,6	5,7	0,4

EJS hinnang ja soovitus - Kui vaatame otsa pabulaindeksitele tabelis ,siis tooks välja siin need piirkonnad ,kus indeks on kõrgem kui Eesti keskmine ja need on need kohad kus saaks veel küttemist jätkata mõnede is võrra üle Eesti keskmise küttemise.(13 is)

Kui võtame min. küttemissoovituse 4210 ja jaotame ära 320 jahipiirkonna vahel saame keskmiseks küttemiseks 13 is iga jahipiirkonna kohta.

Kõrgema või keskmisega sarnase küttemissurvega saaks veel rakendada järgnevat pabulaloenduspiirkonnaga ümbritsetud jahipiirkondades:

Lääne-Viru-Kunda-Vasta, Läänemaa 2 piirkonnas,Raplamaa-Sooniste-Risti-Märjamaa,Pärnumaa-Halinga-Libaste ja Põlendmaa-Pöörikaasiku, Viljandimaa-Sudiste Veisjärve, Järvamaa-Lööla -Vahastu, Järvamaa-Kabala-Imavere, Tartumaa-Järvelja ja Põlva-Võru - Ilumetsa-Lasva. Kokku 11 pabulaloenduse piirkonda. Ehk see puudutab ainult 33-40 jahipiirkonda (10-15%) .

KAUR soovitus „Seirearuanne 2023“ :

Madalama asustustihedusega piirkondades, kus olulised kahjustused puuduvad ja eelneval jahihooajal on esinenud suuri raskuseid jahindusnõukogude poolt määratud miinimumkvootide täitmisega, soovitame küttemismahte langetada.

Sellega on ka EJS väga nõus .

EJS hinnang ja soovitus -Siinkohal tooks välja konkreetsed pabulaloenduspiirkonnad kus indeks on üle 2-3 korra madalam kui Eesti keskmine:

Harjumaa -Halba, Lääne-Virumaa-Palmse-Sagadi-Korjuse ja Väike-Maarja -Viru Jaagupi (võiks üldse jahi ära jätta), Ida Virumaa-Kauksi-Rannapungerja ja Illuka-Kurtina-Pagari, Pärnumaa - ÖÖrdi ja Häädemeeste-Laiksaare, Jõgevamaa-Lustivere-Sadulküla-Pikknurme, Tartmaa-Rannu-Pühaste, Põlva-Võru -Kooraste-Urvaste -Sulbi, Valgamaa-Valga-Õru, Hiiumaa-Kanapeeksi-Tahkuna ja Leluselja. Kokku 13 pabulaloenduse piirkonda .Ehk see puudutab 40-50 jahipiirkonda(12- 15 %).

EJS tähelepanek-Mida tuleb eriti rõhutada on see ,et tänaseks on saanud selgeks, et Soomaa rahvuspargi „tagavara“ ja langus sai otsa peale RMK oksjonijahinduse 5 aastast korraldust nüüd aga on otsa saanud ja langenud järgmise rahvuspargi Alam Pedja „tagavara“ . Kui vaadata kõiki seda rahvusparki ümbritsevat 3 pabulaloenduse piirkonda siis nende pabulaindeks väga madal. Ja see on ainult üle küttimise tagajärg. Edaspidi lootust ,et rahvuspargist „tuleb juurde“ kaob ja rahvuspargis endas majandavad järglasi kiskjad. Puudutab see Viljandimaad, Jõgevamaad ja Tartumaad. Viljandimaal on võimalus veel küttimisega juurdekasvu piires säilitada Eesti keskmist arvukust pabulaindeksi alusel.

KAUR soovitus „Seirearuanne 2023“ :

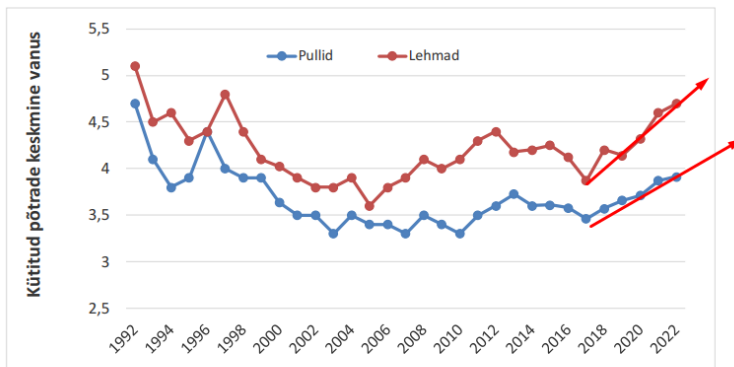
Sarnaselt eelnevate aastatega domineerisid 2022. aastal jahtide käigus vaadeldud mullikate ja vanemate isendite seas põdralehmad (137 põdralehma 100 põdrapulli kohta), kütitud põtrade seas olid aga enamuses maakondades sarnaselt 2020. ja 2021. aasta jahihooajaga selges ülekaalus põdrapullid. Pullide eelisküttimine on tõenäoliselt suuresti tingitud jahimeeste soovist langenud arvukuse ja asurkonna juurdekasvu tingimustes emasloomi küttimisest säästa. Kui mõõdukas kõrvalekalle kütitud isendite soolises jaotuses suurt probleemi ei tekita, siis liialdada ühe või teise soorühma eelisküttimisega, eriti kui see on ristivastupidine soolise jaotusega looduses, ei tohiks.

Vasikate osakaal (26,3%) põdrajahtide käigus vaadeldud põtrade seas oli viimase paarikümne aasta madalaim. Kuid madalad viljakusnäitajad ei ole sugugi vasikate vähesuse ainuke põhjus, vaid olulist mõju avaldavad ka suurkiskjad hunt ja karu, kelle arvukus on tõusnud aastakümnete kõrgeimale tasemele. Kuna põtrade poolt tekitatud metsakahjude tõttu on põdra arvukus viidud märksa mõõdukamale tasemele kui 5-10 aastat tagasi oli, siis seda selgemalt ka kiskluse mõju juurdekasvule ka väljendub.

EJS hinnang ja soovitus-Kuigi kevadel KAUR -i poolt väljendati , et sooline vahekord ei ole muutunud ja mõju avaldanud .siis seirearuandesse on sisse toodud just see mida on ka EJS väljendanud viimased paar aastat ,et liialdada ühe või teise soorühma eelisküttimisega ei tohi.

Puudutab see kõige rohkem viimased 4 aastat survestatud pullide küttimist. Järelikult olime õigel teel oma soovitustega.

EJS hinnang KAUR-i skeemile „Seirearuandes 2023“-Allpool olev joonis tõestab seda, et kütite põhikarja, mille tagajärjel arvukus langeb, kuigi KAUR minimaalse soovitusliku mahuga ei oleks tohtinud langeda.

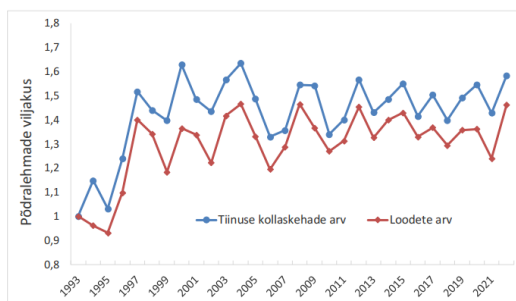

Kütitud põdrapullide- ja lehmade (v.a vasikad) keskmine vanuse muutused aastatel 1992-2022. Vanus määratud kütitud isendite hammaste kulumispildi alusel (jahimeeste poolt esitatud kütitud põtrade alalõualuud).
Dynamics of mean age (in years) of hunted male (blue) and female (red) moose in 1992-2022.

EJS hinnang ja soovitus -Ainuke kommentaar peatuge, enne kui hilja. Aasta 2023 on otsustav.

KAUR soovitus „Seirearuanne 2023“ :

Kui 2021. aastal kütitud põdralehmade viljakusnäitajad oli ühed viimase 15 aasta madalaimad, siis 2022 aastal kütitud põdralehmade viljakusnäitajad (tiinuse kollaskehade arv ja loodete arv) olid viimase viieteistkümne aasta kõrgeimad.

Põdralehmade viljakusnäitajate dünaamika. Keskmine tiinuse kollaskehade arv ja keskmine loodete arv kütitud põdralehmadel.
Estimates of potential productivity of moose. Mean number of corpora lutea (blue) and mean number of embryos (red) per female.

Kui 2021. aastal võis tösist negatiivset mõju põtrade konditsioonile ja viljakusnäitajatele avalda 2021. aasta rekordiliselt kuum ja sademetevaene suvi, eeskätt just suve esimene pool, siis tollaegne tagasihoidlikum põdralehmade sigimisingutus võib olla ka üheks oluliseks põhjuseks viljakusnäitajate tõusule 2022. aastal. Viletsamas konditsioonis mullikatel lükkus edasi suguküpsuse saavutamine ja täiskasvanud põdralehmadel olid pesakonnad väiksemad (valdavalt üks vasikas), mistõttu 2022. aasta suvel oli neil väiksemate järglaste üleskasvatamise kulude tõttu rohkem ressursi võimalik nende endi konditsiooni parandamiseks suunata.

EJS hinnang -Age see meid ei päästa, sest selle tõusu on tasandanud kiskjad. Ja ka selle aasta kevad on täis põud. Ka sellel on oma mõju.

KAUR soovitus „Seirearuanne 2023“ :

Maakondade tasemel on varieeruvus mõõdetud viljakusnäitajates sarnaselt eelnevate aastatega päris suur ja **siin mängib olulist rolli valimi esinduslikkus: kui suur on maakonnas kogutud proovide arv ning milline on valimisse sattunud isendite vanuseline jaotus.**

EJS hinnang -Meie soovitustes on see viimasel 2 aastal juba sees olnud ja soovitatud jahimeestel võtta kõigilt kütitud lehmadel emakad, kui me tõesti tahame teada võimalikult täpselt, milline on juurdekasv ja vältida suunatud valimit mida tuuakse.

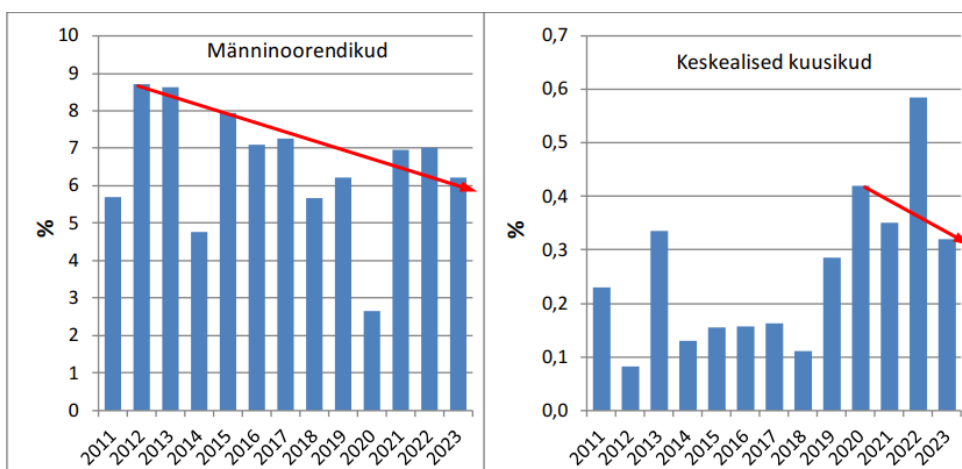
Eraldi toob EJS lõigu seirearuandest, et mõelda nende numbrite suhte üle- Kütitud põtrade vanuse määramiseks hammaste arengu ja kulumise järgi analüüsiti 3380 isendi alalõualuud. Kütitud põdralehmade viljakusproove laekus 638 loomalt, neist analüüsikõlblike proove oli 567 ja neist omakorda alates 10. oktoobrist kütitud isendite komplektseid proove, mis on viljakusnäitajate määranu aluseks, oli 354.

Statistiliselt oli emaka proovide valimik, mille alusel arvestati juurdekasvu, 10 korda väiksem kui lõualuid. Ja jahimees „tahab“ teada „kui suur on tegelik juurdekasv? Praktika on näidanud, et kõige paremad ja täpsemad seireandmed, mis pädevad, on just kütitud ulukite arv, vanus, sugu ja ka bio materjalid, millega ei saa eksida.

EJS hinnang ja soovitus jahindusnõukogudele -Tahame me seda või ei aga hukkunud põdrad tuleb arvestada limiidi täitmise sisse ja nii peaks ka jahindusnõukogudes kokku leppima. 200 hukuvat põtra on kogu soovitatavast min. limiidist juuba 5%.

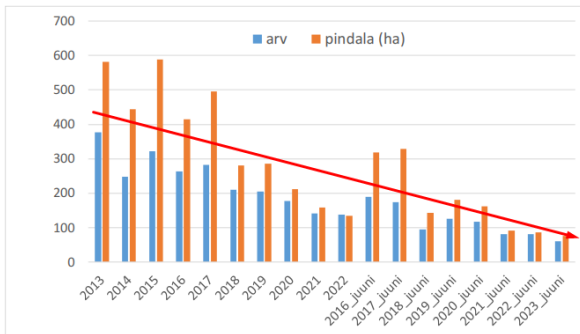
KAUR soovitus „Seirearuanne 2023“ :Maakondade võrdluses kõige enam kahjustatud mände kohati Rapla-, Saare- ja Viljandimaa proovitükkidel. Kuigi vigastused olid väiksemad kui 2022 a. **Ja kui võrrelda viimast 12 aastat siis see oli kokku madalaim kui eelnevatel 10 aastal.**

Värsked põtrade poolt vigastatud kuuski keskealistes 30-60-aastastes kuusikutes esines 2023. aasta kevadel vähem kui varasemal kolmel aastal. Kõige enam tuli kuuskede koorimist ette Pärnu-, Järva- ja Raplamaa proovitükkidel, **kuid see % on samuti olematu.**

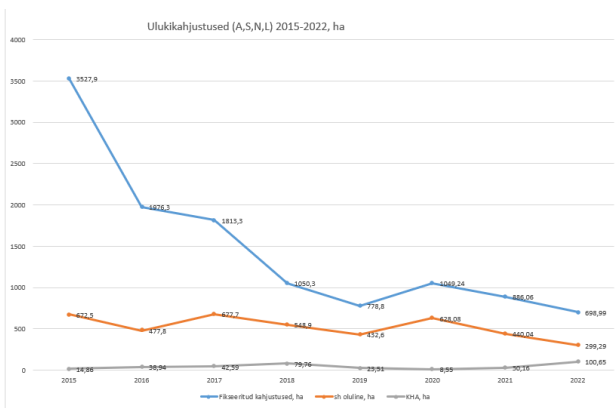
Värsked kahjustused mändide osakaal (%) noortes männikutes ja kuuskede osakaal keskealistes kuusikutes seirealadel. *Proportion of newly damaged (by moose) pine trees in young pine stands and spruce trees in mid-aged spruce stands in studied survey plots.*

Kuigi põdra asustustihedus ja kahjustuste riskid on omavahel tihedalt seotud, siis okaspuude, eeskätt männi, kahjustusi tekitavad põdrad enamasti talve teises pooles, mil nende toidulaud on muutunud kasinaks ja talvised energiavarud ammendumas. Kahjustusi kipub palju tekkima just aastatel, mil paks lumikate ja madalad temperatuurid kestavad pikalt kevadeni välja.

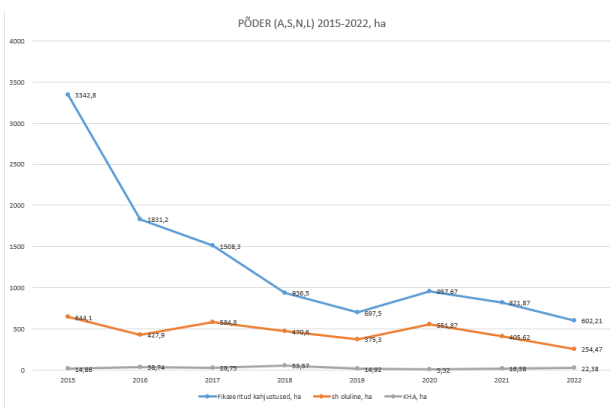

Põdra tekitatud metsakahjustuste (kahjustatud metsaeraldiste arv ja pindala) muutused metsakaitseeksperdiide (MKE) andmetel aastatel 2013 – 2022 ning lisaks aastate 2016 - 2023 vastavad näitajad aasta algusest kuni juuni keskpaigani.
 Number of cases of moose damages (blue) and affected areas (orange) registered during forest damage expertise.

RMK ulukikahjud

Eraldi RMK põder

RMK Ulukikahjud maakonniti

Olulised ulukikjustused 2015-2022, riigimets A-, S-, N- ja L-alad (aruanne 3.12.4)								
PÕDER, oluline kahjustus								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Harjumaa	19,88	20,71	17,27	12,24	2,97	9,13	9,83	12,05
Hiiumaa	1,55	1,91	9,55	1,38	1,52	1,36	2,89	3,18
Ida-Virumaa	102,28	69,65	124,97	46,41	42,54	16,37	10,6	15,98
Jõgevamaa	28,75	51,99	95,82	61,64	97,26	75,47	58,59	43,92
Järvamaa	27,47	36,61	22,49	24,22	6,8	17,25	7,42	8,09
Läänemaa	8,08	26,54	11,74	0	13,99	3,71	12,18	0,38
Lääne-Virumaa	79,45	14,72	48,01	26,34	42,33	81,55	18,1	2,42
Põlvamaa	26,36	22,94	69	29,4	26,61	29,13	41,83	26,25
Pärnumaa	118,22	27,64	28,08	69,92	46,78	71,59	58,23	21,27
Raplamaa	14,14	5,76	6,84	22,73	4,54	9,58	10,53	14,96
Saaremaa	7,3	0	0	0,71	0	0	9,19	1,7
Tartumaa	94,96	61,74	59,08	89,01	36	102,79	50,27	53,85
Valgamaa	35,1	18,19	16,51	21,81	15,05	49,34	46,99	22,79
Viljandimaa	50,34	41,45	53,36	42,58	30,38	39,37	42,35	16,5
Võrumaa	30,24	28,07	22,09	22,18	8,56	45,23	26,63	11,11
KOKKU	644,12	427,92	584,81	470,57	375,33	551,87	405,63	254,45
Harjumaa: Ida-Harjumaa ja Lääne-Harjumaa metskond								
Pärnumaa: Pärnumaa ja Vändra								
Ida-Virumaa: Ida-Virumaa ja Alutaguse								

EJS hinnang ja soovitus jahindusnõukogudele-Viimased 2 talve olidki lumerohked ja kulutasid ulukitel rohkem ressursse. Ja kahjustuste väike tõus oligi arusaadavalt seletatav.

Nagu eelnevatest graafikutest ja tabelist näha on maakondade kahjustuste hulk viimase 8 aasta kõigi aegade madalaim ja see on loomale eluks vajalik ja peab olema talutav kahjustus.

Enamus maakondades on kahjustuste tase minimaalne ja langenud enamus maakondades 2 korda ,kuid on jäänud suuremaks veel 2 maakonnas ,Tartu ja Jõgevamaal.

Kõikides teistes maakondades ei näe EJS küttimise survestamisel loogilist põhjendust ja seda tuleb vältida. Välja tuleks tuua maakondadest Hiiumaa, Läänemaa, Lääne -Virumaa ja Saaremaa ,kus põdra küttimise jätkuv survestamine mõne osapoole poolt on pahatahtlik ja põhjendamatu. Ehk põhilise näitaja , kahjustuse alusel, võiks neis maakondades küttimist kindlasti vähendada, nii nagu ka KAUR seletuses ära toonud on. **Konsensuse mitteandmine jahimeeste poolt on põhjendatud.**

KAUR kokkuvõtte soovitus „Seirearuanne 2023“ - Piirkondlikud erinevused põdra asustustiheduses on aga kohati väga suured: leidub nii väga kõrge asustustihedusega piirkondi, kus küttimissurvet võrreldes eelneva hooajaga suurendada ning ka selliseid, kus väga madalale langenud asustustiheduse tõttu tuleks küttimismahte oluliselt vähendada. Mõningates väga madala asustustihedusega jahipiirkondades on põhjendatud ka põtrade küttimisest 2023. aasta jahihooajal sootuks hoiduda.

EJS -kirjutab sellele soovitusel alla ja soovib jahindusnõukogudele kindlat meelt ja pädevust ning tahet mitte anda konsensust seal kus tunnete ,et arvukus on langenud ja ei kannata nii palju küttida kui KAUR soovitas. Kahjuks näeme ette ,et kui sellel hooajal kütitakse üle 3700 is (koos hukkunutega) , siis arvukus langeb veelgi ja aste järsumalt .

Ehk pigem vähem kui kahtlus on, kui rohkem . Mida EJS soovitaks ja tuleks sellel aastal teha , oleks kokku leppida kokku +/- limiit , olenevalt maakonnast 10-25 % , et jahiseltsid saaks riskivabalt küttida nii ,et kellel pole ei lasegi ja kellel tundub rohkem ,need täidavad limiidi ja need kellel pabulaindeks kordades üle Eesti keskmise ületavad limiite.

Siinkohal on EJS arvamus , et seda küsimust lahenda saab ainult konsensuse mitteandmisega ja põdra populatsiooni säästva kokkuleppe otsimisega . Pigem lasta järgnevad aastad 3500 is kui sellest allapoole kukkuda.

KAUR täiendav küttemissoovitus-

Lihtsakoelisi kvoodi jaotusprintsipi – vähendades või suurendades küttemahtu kõikidele jahipiirkondadele ühtemoodi – tuleb kindlasti vältida. Sellise praktika viljelemine viib lõpuks paratamatult olukorrani, kus osa maakonna jahipiirkondadest ei suuda põtrade vähesuse tõttu jahindusnõukogude poolt määratud küttemahte täita, samas kui kõrge põdra asustihedusega piirkondades küttemahud küll täidetakse ja vahel ka ületatakse, kuid arvukuse langust soovitud tasemele see nendes piirkondades kaasa ei too.

EJS on selle soovitusega igati nõus. Info nende piirkondade kohta, kes ei suutnud eelmisel hooajal täita on kõikidel jahindusnõukogudel olemas ja ka jahipiirkondadel endil.

Priit Vahtramäe

5204243

EJS põdra töögrupp